

OSMO TIILILÄ - PROTESTANTTI 3

Timo Junkkaala, Osmo Tiililä - Protestantti (PerusSanoma Oy, 2004, s.828)

"HEIM TEKI MINUSTA TEOLOGIN"

Tiililä muisteli myöhemmin, että hänen teologinen heräämisensä tapahtui vasta jatko-opintovaiheessa. Ratkaiseva merkitys tässä suhteessa oli tutustuminen saksalaisen teologin Karl Heimien kirjaan Die Weltanschauung der Bibel...Tiililä näyttää tutustuneen tuohon Heimien kirjaan syksyllä 1927. "Siitä kirjasta se alkoi. Minä heräsin. Teologiasta tuli eksistenssiasia" (151).

Teoreettisen filosofian laudaturtyön Tiililä kirjoitti professori Arvi Grotenfeltille tanskalaisen filosofin Höfdingin uskonnonfilosofiasta. Tiililä suhtautui tutkimuskohteeseensa hyvin kriittisesti. **Höfdingin mukaan uskonnon merkitys oli etiikassa eli siinä, miten uskonto auttaa oikeaan ja hyvään elämään.** Tiililän mukaan Höfdingin koko lähtökohta oli väärä, ja siksi koko hänen uskonnonfilosofiansa oli yksipuolinen. Höfding näki uskonnon kuihtuvana inhimillisen elämän osana - mutta kuihtumisesta ei ollut haittaa, kunhan etiikka säilyi. Tiililä tiivistä oman näkemyksensä seuraavasti: **"Uskonto edustaa elämän omaperäistä todellisuutta, jonka päätehtävänä on vastata niihin ihmishengen kysymyksiin, joihin se ei mistään muualta saa vastausta."** **"Uskonto ei huipistu etiikkaan eikä sen arvoa lasketa eettillisin mittapuin"** (151).

Kun viimeinen historiallis-kielitieteelliseen osastoon suoritettava tentti näin oli ohi, Tiililä kirjoitti päiväkirjaansa: "Elämäni on tähän mennessä ulkoisissa saavutuksissaan mennyt niin hyvin, että en osaa enää siitä tarpeeksi olla kiitollinen. Koskahan tulee jokin suuri romahdus? Olen vuosikurssiltani tietääkseni ensimmäisenä päässyt tälle asteelle" (152).

Heim oli teologina apologeetti, joka halusi osoittaa kristillisen uskon erityisluonteen suhteessa muihin uskontoihin ja luoda selitysmallin, **joka rakentaisi uudelleen luonnontieteiden ja teologian välistä räjäytetyt sillat.** Dimensio-opillaan hän pyrki antamaan uskolle oman, neljännen ulottuvuuden. Heim oli omaleimainen teologi, joka ei liittynyt mihinkään aiempaan koulukuntaan (153).

Heimin teologiasta väitelteen saksalaisen Rolf Hillen mukaan Heimien teologisen työskentelyn merkittävin tulos oli hänen apologeettinen kamppailunsa materialismin kanssa. Heim vastusti ateistista materialismia modernin luonnontieteen tuloksilla. Teologiassaan hän pyrki raivaamaan kääntymiskokemukselle tilaa ei vain uskonnollisena ilmiönä vaan myös tietoteoreettisesti (153).

Tiililän mukaan Karl Heim oli asettanut tavoitteekseen hallita inhimillisen tietämisen eri alat laajalti, voidakseen kaikki luonnontieteen ja filosofian tärkeimmät saavutukset huomioon ottaen luoda kristillisen maailmankatsomuksen. Hän ei halunnut eristää teologiaa omaan suljettuun piiriinsä, vaan halusi tuoda sen tieteiden taistelukentälle voittamaan. Perinpohjainen tutustuminen luonnontieteisiin Einsteinin suhteellisuusteoriaa ja uusinta atomioppia myöten sekä itsenäinen filosofinen ajattelu toisaalta ja toisaalta selvä Kristus-keskeinen raamatullinen kristillisyyttä tekivät Heimistä Tiililän mukaan monipuolisesti

pätevän teologin (154).

"Heim teki minusta teologin", arveli Tiililä myöhemmin. Heimin luennot Tübingenissä merkitsivät hänelle "herätystä tutkijaksi" (154).

Tiililä luonnehtii Heimin teologian ydintä näin: "Kristus yksin muodostaa sen 'saarekkeen maailmantapahtumien meressä', joka pelastaa hukkuvan ihmisen hänen hätätilastaan ja tekee yleensä elämän mielekkääksi". Uskon ja tieteen välillä ei ole ristiriitaa, koska on kysymys "eri dimensioista".

Tiililän mielestä Heim pyrki kokonaisnäkemykseen, jossa ei ole ristiriitaa uskon ja tiedon, teologian ja luonnontieteiden välillä. Tiililä koki löytäneensä Heimin teologiasta vastauksen siihen kriisiin, johon 1900-luvun alkuvuosien teologia oli positivistisen tieteen käsittelyssä joutunut (154).

Pelastusvarmuus

Sairastelun ja heikon fyysisen kunnon lisäksi **Tiililän toisena murheena oli pelko siitä, että tie vie hengen.** Papiksi vihkimisen kolmantena vuosipäivänä hän kirjoitti päiväkirjaansa: "Olen niin hengetön, niin hengetön ja kelvoton Herran palvelija. ei minulla ole rakkautta eikä hätää sieluista. Ajattelen vain itseäni ja omaa tulevaisuuttani (156).

Erityisen merkittäväksi Tiililälle muodostuivat Intiassa toimineen amerikkalaisen lähetysaarnajaan **Stanley Jonesin** kirjat, varsinkin Christ on the round table...Kirjaa lukiessaan hän koki Jumalan kysyvän häneltä, tahtoiko hän antaa kaikkensa Jumalalle (Will you give me your all?). Myöntävän vastauksen jälkeen kirja vakuutti Jumalan sanovan: Sitten ota minun kaikkeni (Then take my all!). Tiililä koki itsensä "yhä kokonaisemmin" Jumalan omaksi. **"Nyt totisesti uskallan jo sanoa: tiedän varmasti olevani Jumalan lapsi.** Aina tähän asti olen kuin hiukan kiertäen koettanut sovittelaa: uskon olevani" (158-159).

Vaikka Tiililä ymmärsi, ettei hänestä "sitä tietä pyhimystä tule" ja että "sama vanha perkele asuu sydämessäni jokaisen Jumalalle jättäytymisen jälkeen", **hän tahtoi kuitenkin yhä uudelleen "jättäytyä Herralle".** Sillä tavoin hän toivoi kasvavansa läheisempään yhteyteen Jumalan kanssa (159).

Kristinuskon ja lähetystyön puolustusta

Tiililä ilmaisi hyväksyvänsä tieteellisen raamatuntutkimuksen, vaikka torjuikin uskonnonhistoriallisen koulun väitteet. Hän oli opiskeluaikanaan omaksunut pelastushistoriallisen raamattunäkemyksen (162).

Tiililä vertasi kristinuskoa muihin uskontoihin (Hämäläis-osakunnassa 1929) ja totesi, että kun uskonnot esittävät ohjeita siitä, kuinka tulisi elää, kristinuskko sanoo: "Se on täytetty" (162).

Tiililä jatkoi armeija-ajan jälkeensä kirja-arvostelujen kirjoittamista. Yleensä hän kirjoitti niin myönteisesti, että **arvostelut muistuttivat mainoksia...**Tärkeämpää kuin teologinen rajankäynti näytti Tiililälle olleen hengellisen kirjallisuuden tunnetuksi tekeminen...Kirjoitusten ote oli apologeettinen. Tarkoitus ei varsinaisesti ollut arvostella kirjoja tai tarkastella uskonasioita kriittisesti, vaan **luoda myönteinen kuva kristinuskosta ja saada ihmiset lukemaan hengellistä kirjallisuutta** (166-167).

Menestystä seurasi ylpeyden vaara

Ei ihme, että Osmo piti erityisenä ongelmana ylipistymisen vaaraa. Janakkalan kesänä hän kirjoitti päiväkirjaansa pitäneensä "liian hyviä" puheita ja olevansa niin itseänsä täynnä, "että jos Herra ei nyt alenna, niin tästä tulee hirveää" (177).

Äidin mielestä Osmon elämä oli ollut jatkuvaa myötämäkeä. Menestys oli hänen mukaansa osoitusta siitä, miten Jumala voi siunata sen elämää, joka on jättänyt itsensä Jumalalle. Samalla äiti näki tarpeelliseksi muistuttaa, etteivät ihmisen lahjat ja saarnat ole muuta kuin heikkoina aseina Jumalan voimakkaassa kädessä, josta kaikki riippuu. Äiti varoitti Osmoa ylimielisestä asenteesta toisia kohtaan. Ei tullut lähestyä ihmisiä ikään kuin parempana tai viisaampana, muistutti äiti ja jatkoi, ettei se, mitä meillä on, ole omaa ansiotamme. "Olosuhteet, kasvatus, perintö, siinä tekijöitä, joista ei voi itseänsä kiittää" (177).

"Hän valtasi minut aivan äkkiä"

Päätös pysyä kaukana tytöistä horjui loppuvuodesta 1928. Marraskuun alussa Osmo kirjoitti päiväkirjaansa: "Inger Karvonen. Hän tuli äkkiä, aivan kuin tielleni 1.11.28 istuessani YKY:n kansliahuoneessa. Luimme yhdessä korrehtuuria hänen kirjoitukseensa Krist. Ylioppilaaseen. Onko hän se - en vielä tiedä varmasti." Pelattuaan Ingerin kanssa tennistä Osmo kirjoitti päiväkirjaansa: "**Olin kuin taivaassa, vaikka sain musertavan häviön.** Hän osaa totisesti pelata." Osmon mukaan tämä oli jotakin muuta kuin kaikki muut ihastumiset. Hän kirjoitti, että Inger oli vallannut hänet ja "se mitä nyt tunnen on tahtoa omistaa hänet, reipas ja pirteä vaimo hänessä" (179-180).

Hengelliseen herätykseen Inger Karvonen oli tullut syksyllä 1922 Urho Muroman kokouksissa. Päiväkirjaansa hän kirjoitti tuolloin "Olen niin sanomattoman onnellinen. Olen vapautunut levottomuudestani, kun olen nöyrytynyt ihmistenkin edessä" (180).

Yhteys Karvosen perheeseen merkitsi uudenlaisia tapoja. Äiti-Anna oli huolissaan siitä, että Osmo kohtasi Karvosten kautta toisenlaisen elämänkatsomuksen, kuin mihin hän oli kotona ja YKY:ssä tottunut. Hän kehotti Osmoa tekemään itselleen selväksi, mikä oli hänen maailmankatsomuksensa: "Näihin aikoihin astuu jokaisen eteen ratkaistavaksi: raittiusmielinen vaiko ei." **Äidin mukaan** ratkaisu oli uskovalle selvä. **Ehdoton alkoholista kieltäytyminen oli ainoa mahdollisuus.** Vaikkei omalla kohdalla olisikaan pelkoa alkoholin orjuudesta, olisi siitä pidättäydyttävä toisten tähden (185).

Vuoden 1931 aikana moni asia sai ratkaisunsa. Elämänkumppani oli löytynyt pitkän etsiskelyn ja uuvutustaistelun jälkeen. Vuoden lopussa Osmo sai teologian kandidaatin tutkinnon valmiiksi. Tulevaisuus näytti hyvältä, mutta varsinainen elämänura oli vielä epäselvä (186).

4. YLIOPISTOON

Häät vietettiin joulukuun 18. päivänä 1932 Töölön kirkossa Helsingissä. Osmo oli aikonut hoitaa hänelle siihen päivään sovitut saarnat, mutta toiset papit saivat aikomuksen estetyksi. Kirkko oli koristeltu kynttilöin ja penkkien päissä oli painetut ohjelmavihot. Kaarlo Tiirilän mukaan

kirkossa kuului kohahdus, kun **Ukko-Pekka eli tasavallan presidentti Pehr-Evind Svinhufvud**, joka oli morsiamen perheen tuttuja, astui sisään. Vihkijänä oli kristillisen ylioppilasliikkeen toiminnassa molemmille vihittäville läheiseksi tullut **Eelis Gulin**. Häätilaisuudessa morsiamen kodissa Jaakko Karvonen luki tyttärelleen kirjoittamansa runon ja Kaarlo Tiirilä puhui...Kaukaisin onnittelusähke tuli Jerusalemissa Aili Havakselta. Kaarlo Tiirilää ilahdutti se, ettei tilaisuudessa "väkijuomia ollenkaan käytetty" (194-195).

Osmo koki syyllisyyttä siitä, että suhde isään ei ollut ollut kovin läheinen. "Monessa suhteessa olen ollut hänelle huono poika - en ole ollut läheinen sanan todellisessa merkityksessä - en avautunut ym. mutta miten näenkään kelvottomuuteni. Tai: kunpa näkisin sitä edes nyt!" (200).

Kuoleman porteilla

Mutta metsästä ja hirvijahdistasta alkoi myös lokakuussa 1938 sairastuminen, joka eteni vakavaksi. Tiirilä oli jo vilustuttanut itsensä käytyään saunomisen yhteydessä kylmässä järvessä uimassa. mutta ei silti malttanut jättää hirviäntä väliin, vaan seiso i flunssaisena "passissa" koko sateisen aamupäivän.

Tultuaan illalla Helsinkiin hänellä oli 39 asteen kuume ja angiina. Siitä alkoi neljä kuukautta kestänyt sairastaminen ja viiden kuukauden sairausloma...Lääkärintodistuksen mukaan Tiirilällä oli **vaikean angiinan seurauksena "keuhkopesäkkeitä, keuhkoveritulppa sekä molemminpuoleinen veritulppa säärissä ja reisissä"**. Tiirilän oman kuvauksen mukaan hän sairasti angiinan jälkeen angiinamyrkytyksen ja kriisi oli pahimmillaan, kun veritulppa päätyi keuhkoihin, jolloin potilas oli vähällä tukehtua. Sitä seurasi Tiirilän mukaan suuri laskimotulppa vasemmassa jalassa sekä kolme pienempää tulppaa (200).

"Silloin koin, että sairausvuoteella ei ole aikaa tehdä parannusta. Silloin ei myöskään jaksakaan tehdä mitään muuta kuin heittäytyä Herralle sellaisena kuin on. Silloin on evankeliumi ainoa turva" (201).

Tiirilä kirjoitti myöhemmin Olavi Karekselle, että tämän kirja **Palava kynttilä**, joka kertoo Niilo Kustaa Malmbergin elämästä, **avasi hänelle sairauden aikana ennestään tuntemattoman maailman**. Kotona ollut sairaanhoitaja luki kirjaa ääneen. Tiirilä koki kirjan lähentäneen häntä herännäisyyteen (201).

Tervehtyminen alkoi helmikuun puolivälissä, ja huhtikuun alussa Osmo saattoi jälleen palata työhön. Sairaus oli kuitenkin ollut niin ankara ja pitkäaikainen, että kaikki piti opetella kuin uudestaan: istuminen, seisominen ja käveleminen. **Tiirilän vasempaan jalkaan jäi pysyvä vamma, joka haittasi ajoittain ja teki hankalaksi pitkäaikaisen istumisen** (201).

Vaikean sairauden jälkeen Tiirilä oli siis aiempaa surumielisempi ja tyytymättömämpi tavalla, josta hän oli itse tietoinen ja jonka ainakin jotkut lähimmistä ystävistä havaitsivat.

Myöhemmin Gulin kertoi, että hän Tiirilän sairauden aikoihin alkoi nähdä tässä tulevan professorin. Tätä näkökykyä ilmeisesti edisti se, että dogmatiikan professori Eino Sormunen valittiin keväällä Kuopion piispaksi. Kelvollisia ehdokkaita viran hoitajaksi ja Sormusen seuraajaksi ei ollut paljon (202).

Uskonnonopettajana ja pappina

Tiililän mukaan uskonnonopettajan tuli myös "yrittää rukouksin ja töin johtaa oppilaitaan Kristuksen henkilökohtaiseen omistamiseen" (203).

Samalla Osmo otti kantaa myös toiseen kirkolliskokouksessa esillä olleeseen asiaan. **Raamatunkäännöksessä komitea oli hänen mukaansa menetellyt oikein pyrkiessään sananmukaiseen käännökseen ilman tulkintoja sen paremmin liberaaliin kuin vanhoilliseen ja kirkon opin mukaiseenkaan suuntaan (204).**

Tiililä puolusti uskonnonopetusta tavalla, joka osoitti, ettei hänen näkemyksessään kirkon ja koulun opetuksen välillä ollut suurta eroa. Jonkinlaisen eron voi nähdä siinä, että **koulussa tuli Tiililän mukaan "pitää tarjolla" kristillistä sanomaa, kun kirkossa sitä tuli julistaa.** Tavoite oli kuitenkin molemmissa sama: uskon syntyminen (205).

Sielunhoitotyötä Tiililä ei kokenut oikein omakseen. Eräs seurakuntalainen kirjoitti Tiililälle pahoillaan siitä, että tämä oli puhelimessa suhtautunut torjuen sielunhoitopyyntöön. Tiililä oli puhunut tenttikiireistään, mutta lisäksi hän oli sanonut olevansa "vähän arka sielunasioissa". Tiililä valitti myöhemmin, että yksi hänen suurimpia heikkouksiaan nimenomaan seurakuntatyötä ajatellen oli **heikko ihmismuisti.** "En tunne henkilöitä, joiden kanssa vielä vähän aikaisemmin olen ollut, en jaksa palauttaa mieleeni, mistä asioista heidän kanssaan oli kysymys jne. Tämä on murheellinen asia sille, joka pyytää hoitaa sieluja" (209).

Väitöskirja

Maaliskuun 15. päivänä 1934 vt. professori **Yrjö J.E. Alanen** esitteli teologiselle tiedekunnalle Tiililän väitöskirjakäsikirjoituksen, jonka otsikko oli Uskonnonlinen turvallisuus syntien anteeksi saamisen valossa. Lausunnot päätettiin pyytää Eelis Gulinilta ja Alaselta. Viikkoa myöhemmin tiedekunta myönsi painatusluvan ja määräsi Alasen vastaväittäjäksi ja Gulinin kustokseksi (215).

Painetussa väitöskirjassa aihe oli muuttunut muotoon **Anteeksiantamukseen perustuva uskonnollinen turvallisuustila** (215).

Tiililä kritisoi uskonnonhistoriallista koulua kristinuskon suhteellistamisesta, Ritschliä Jumalan vihan kieltämisestä, Eelis Gulinia lakikäsitteestä ja Karl Hollia vanhurskauttamisopista. Tiililän mukaan Holl rationalisoi sanoessaan, että vanhurskaaksi julistaminen ilman vanhurskaaksi tekemistä on mahdotonta. Tiililän mukaan vanhurskaaksi julistaminen on absoluuttinen arnoteko, vanhurskaaksi tekeminen täällä ajassa relatiivinen. Vanhurskaaksi julistaminen on sovituksen pääsisältö, vanhurskaaksi tekeminen sen seuraus. Vanhurskauttamisessa ihminen saa korkeimman turvallisuuden, mikä ajassa on mahdollista, koska Jumala-suhde on siinä täydellinen. Jeesuksen pelastustyössä on turvallisuuden perusta (216).

Islamista Tiililä totesi, että sen opetuksessa synti on aina syyllisyssyntiä. Islamin fatalismi tarjoaa sinänsä erinomaisen turvallisuuden tunteen, mutta siinä on Tiililän mukaan ongelmia, koska islam on sanan varsinaisessa merkityksessä lakiuskonto. **Islamin perimmäinen ongelma on, että Muhammedilla oli väärät tiedot Jeesuksesta** (217).

Työnsä yhteenvedossa Tiililä esitti, että synti ja anteeksiantamus ovat yleisuskonnollisia ilmiöitä. Kristinuskoa ei tee ainutlaatuisiksi se, että

siinä esiintyy anteeksiantamus, vaan se, millainen tuo anteeksiantamus on (217).

Juutalaisuudessa ei Tiililän mukaan niinkään julisteta anteeksiantamusta vaan pikemminkin odotetaan sitä. Kristinusko ja islam tarjoavat jo läsnä olevan turvallisuuden. Islamissa Jumala jättää suurpiirteisyydessään synnit huomioon ottamatta ja anteeksiantamus on jatkuvasti uudistuvaa. Kristinuskossa on kyse kertakaikkisesta vanhurskauttamisesta. Islam katsoo eteenpäin siihen, mitä Jumala tekee, kristinusko puolestaan taakse sitä, mitä Jumala on tehnyt. Islamissa turvallisuutta on jatkuvasti lisättävä lakimääräysten noudattamisella, kristinuskossa ratkaisu on jo tehty (217).

Kirjan lopussa Tiililä tiivisti sanottavansa seuraavasti: Uskontojen välinen kysymys huipistuu Jeesuksen absoluuttisuuteen. Jeesus ei ole vain ajatusten välittäjä vaan pelastuksen suorittaja. Tämä kaikki avautuu vain uskolle, mutta tutkimus voi "näihin seikkoihin nojautuen ikään kuin viittoilla Kristusta kohti" (217).

"Uskonnot eivät muodosta kristinuskoon johtavaa porrasta, niin että niitä saatettaisiin pitää Vanhaan testamenttiin verrattavina kasvattajina Kristukseen. Tässä suhteessa erehdytään usein varsinkin nykyisen liberaalis-henkisen amerikkalaisen lähetystyön piirissä. Me olemme halunneet tuoda esiin näkemyksen siitä, että kristinusko antaa tyydytyksen, joskin omalla tavallaan, juuri niille ihmishengen tarpeille, jotka uskontojen maailmassa näkyvät enimmäin silmiinpistävinä. Se kokoaa yhteen ihmiskunnan uskonnollisen etsimisen päälinjat ja antaa oman vastauksensa. **Jos todellista maailman uskontoa etsitään, on se löydettävissä juuri kristinuskosta**, joka yhdistää valtavassa synteessä ihmisten uskonnollisen turvallisuustarpeen ja pystyy sen täydellisesti ja lopullisesti tyydyttämään. 'Paikka' on Jumalan lapseus ja 'tie' on Jeesus Kristus (217-218).

Kyvykkyyttä - heikkouksia

Kun Gyllenberg, Ruuth ja Puukko tyytyivät ilmoittamaan pääasiassa yhtyvänsä vastaväittäjän (Yrjö J.E. Alanen) hyväksyvään lausuntoon, saattoi tiedekunta hyväksyä Tiililän väitöskirjan lisensiaattitutkintoa varten. **Teologinen tiedekunta myönsi Osmo Tiililälle teologian tohtorin arvon 30.5.1934** (219).

Myöhemmissä omissa arvioissa Tiililä myönsi, että työ olisi edellyttänyt paljon laajempaa kielitaitoa kuin mikä hänellä oli. Olisi tullut osata sanskriittia, palia ja arabiaa...Suurimpana ongelmana Tiililä myöhemminkin piti sitä, että hän oli joutunut tekemään työn jokseenkin ilman ohjausta...Kovin korkeatasoisena Tiililä ei myöhemmässä arvioinnissaan väitöskirjaansa pitänyt. **"Pääsin kai läpi yhtä hyvin hyvällä onnella kuin ansioin"** (219).

Apologeettisia kirjoituksia

Tuomion evankeliumi

"Kun kotona oli levotonta (esikoisemme vahvasti keuhkojaan nimenomaan öisin), **tämä kirja tuli suurelta osalta kirjoitetuksi Käpylän kirkon pikkuruisessa sakastissa**" (221).

kirja rakentui osaksi väitöskirjan tekemisessä koottuun aineistoon (222).

Kirjan alussa hän otti esiin kristinuskoon kohdistuneen kritiikin. Hän siteerasi Schopenhauerin pilkallista ajatusta, jonka mukaan uskonnot ovat kiiltomatoja, jotka pystyvät loistamaan vain pimeässä, tietämättömyyden pimeydessä. Tieteen ja totuuden voittaessa alaa uskontojen tilalle tulee filosofia, joka työskentelee valossa (222).

Kuvattuaan jyrkimmän mahdollisen kristinuskon kritiikin Tiililä kävi vastahyökkäykseen. Hän totesi, että kristinuskon pyrkimystä totuuteen häiritsee ihmisten epätotuudellisuus (222).

Totuuskysymyksen lisäksi Tiililä käsitteli vanhurskautta ja kärsimyksen ongelmaa. Vanhurskauttamisen kohdalla hän teki eron Kristuksen tähden luetun vanhurskauden ja meissä toteutuvan vanhurskauden välillä. Ensin mainittu tuo omantunnon rauhan ja pelastusvarmuuden, jälkimmäinen on aina epätäydellistä...**Kärsimysongelman ratkaisu on Tiililän mukaan siirrettävä maailmantuomioon** (222).

Yhtäläisyyksistä (muihin uskontoihin) huolimatta kristinuskon tuomiokäsitys on hänen mukaansa kuitenkin ainutlaatuinen. **"Ihminen on Jumalan edessä joko kokonaan vanhurskas Kristuksen työn nojalla uskon kautta tai kokonaan syntinen ilman Kristusta vähääkään riippumatta siitä, miten pitkälle hän eettillisessä kilvoittelussa on päässyt"** (223).

Tiililä pohti myös sitä, että Uudessa testamentissa on esitetty pelastuksen perustuvan toisaalta tekoihin, toisaalta armoon. Tähän ongelmaan Tiililä esitti kaksi selitystä. Yhtäältä teot ovat Jumalan tekoja, uskon hedelmää. Toisaalta on asia selitetty myös niin, että vanhurskaiden kohdalla tuomitaan vain hyvät teot, koska synnit on annettu anteeksi. Olennaista Tiililän mukaan on, että Kristuksen vanhurskaus kestää tuomiolla. "Se tuomio, joka vapauttaa, on tapahtunut jo ajassa, kun anteeksiantamus on otettu vastaan" (223).

Muut uskonnot

Hän tarkasteli Buddhan ja Muhammedin uskonnollisia kokemuksia, joissa hän totesi olevan legendan omaista ainesta niin että faktan ja fiktion raja ei ole selvä. Molemmat saivat ilmestyksensä pitkän mietiskelyn ja askeettisen elämän jälkeen "sielullisessa ylijännityksessä". Tiililän mukaan ero Jeesukseen on suuri. Tiililän mukaan Buddha ja Muhammed olivat molemmat etsijöitä ja sanoman vastaanottajia, Jeesus puolestaan oli sanoman tuoja, jonka kohdalla sanomaa ei voida erottaa persoonasta (240).

Tiililän mukaan on varottava ongelmattomasti lukemasta muita uskontoja ns. yleisen ilmoituksen piiriin. "Niihin on pukeutunut ihmiskunnan Jumala-tarve, kuolemattomuustarve, pelastustarve - mutta ne eivät vielä edusta oikeata vastausta, ei täyttymystä, eikä päämäärää" (241).

Uskontojen perustajat olivat Jeesusta lukuun ottamatta itsekin etsijöitä (241).

Tiililä korosti sitä, että kristinuskko sisältää sanoman jo tapahtuneesta pelastustyöstä. Se viittaa taaksepäin historiallisiin tosiseikkoihin, kiteyttäen ja sitoen koko uskonnon niihin. Jeesuksen elämä, kärsimys, kuolema ja ylösnousemus muodostavat sellaisen perustan, jolla koko kristinuskko lepää. Muissa uskonnoissa ei ole vastaavaa pohjaa. Muut ovat odotuksen ja toivon uskontoja, eivät lahjan ja omistamisen. Muut ovat "kurottelemissa ja yrittämissä, rakennuksen luomisesta", joka ei jätä levon

hetkeä. "Ihminen on niissä yleensä omassa varassaan" (241).

Vaikka hän (Tiililä) pyrki tutkijan rooliin, hänen otteensa oli jatkuvasti lähempänä lähetystyöntekijän apologiaa kuin uskontotieteilijän viileää objektiivisuutta (242).

Uskonnot voivat hänen (Tiililän) mukaansa elää vain oman erityislaatuisuutensa varassa: ne eivät olisi yksinkertaisesti edes syntyneet ilman tietoisuutta muille tuntemattomasta valosta ja pelastustiestä (243).

Tiililä näytti vastustavan myös ruumiillisen poistamista kansakouluista (245).

Lapsille ei tullut Bergmanin mukaan opettaa kouluissa raamatullisia taruja vaan Eddaa... **Bergmanin katekismuksessa** oli kolme pääkohtaa. "Minä uskon saksalaisen uskonnon Jumalaan, joka vaikuttaa luonnossa, korkeassa ihmishengessä ja minun kansani voimassa. Minä uskon auttaja-Kristukseen, joka taistelee ihmisielun jalouden puolesta. Minä uskon Saksaan, uuden ihmiskunnan muodostumismaahan" (248).

Tiililän mukaan Bergmanin teksti puhuu itse puolestaan ilman selityksiä. **Kyse on selvästi antikristillisestä liikkeestä (248).**

5. PROFESSORIKSI SODAN KESKELLÄ

Se, että papit täyttivät kansalaisvelvollisuutensa vaikeissa oloissa, lisäsi kirkon arvostusta (257).

"Väheksymättä sankarien työtä pidämme isänmaan pelastusta ihmeenä, josta taivaan Jumala saakoon kunnian" (258).

Kärsimyksen ongelma

Tiililä käsitteli kärsimyksen ongelmaa Teologisessa aikakauskirjassa vuoden 1940 alussa julkaistussa artikkelissa... Tiililä kirjoitti huomiota kolmeen seikkaan...

Ensinnäkin siihen, että Jumalalla on Raamatun mukaan maailmansuunnitelma, jota hän toteuttaa.

Toiseksi Tiililä totesi, että Jumalan vaikutuksen lisäksi maailmassa on pahuuden henkivalta, joka taistelee Jumalaa vastaan "nostattaen ihmiset saatanalliseen itsekoroitukseen ja luuloteltuun riippumattomuuteen". Tämän vallan tähden paratiisitila on ihmisiltä suljettu. Tässä merkityksessä kärsimykset ovat synnin seurausta. Ihminen kärsii omien syntiensä tähden. Mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää. Kristillisen käsityksen mukaan maailma on pahan vallassa eikä ole toivoa jonkinlaisesta vähittäisestä onnellisuuden kasvusta. Mutta toisaalta Jumala on pahaa vahvempi. Saatanakin on Jumalan saatana, jolla on vain rajattu mahti. Hän kiusaa ja turmelee Jumalan työtä, mutta ei rajattomasti.

Kolmas tärkeä seikka oli Tiililän mukaan se, että Jumalan rakkaus ylittää kaikki ansio-, palkka tai rangaistusnäkökohdat. Se tulee erityisesti näkyviin Kristuksen sovitusstyössä. Kristus on Jumalan rakkauden tae. Kaitsemususkon suuri jännite on Tiililän mukaan siinä, että Jumalan suhde maailmaan on Kristuksen tähden armon suhde, mutta kuitenkin myös synnistä aiheutuvat Jumalan rangaistukset yhä painavat ihmiskuntaa (258).

Kärsimyksellä oli Tiililän mukaan kaksi puolta. Yhtäältä on kysymys Jumalan

tuomiosta ja rangaistuksesta, mutta toisaalta samalla hänen rakkaudestaan. Hän lisäsi, että on paljon myös sellaista kärsimystä, johon ei näytä sopivan puhe sen paremmin rangaistuksesta kuin rakkaudestakaan. Pienten lasten, sairaiden ja monien muiden kärsimykseseen ei tunnu olevan mitään selitystä. **"Meidän on näiden näköalojen edessä loppujen lopuksi painettava käsi suomme eteen ja odotettava kerran tulevaa tuomion evankeliumia"** (268).

Sota muutti pappeja ja mursi pappien ja kansan välisen kuilun. Papit oppivat puhumaan kansan kieltä ja heitä kuunneltiin, koska he olivat jakaneet kansan kohtalon. Oli uutta avoimuutta hengellisille asioille. On myös sanottu, ettei missään sodassa ole huolehdittu kaatuneista niin kuin suomalaiset huolehtivat. **Kaatuneiden huolto oli pappien käsissä.** Toisaalta sota-aika Tiirilän mukaan myös kovetti ihmisten mieltä ja yllytti piittaamattomuuteen omantunnon asioissa (269).

Väinö Hotti